

De bortslagna styckena av stenen ha av inskriften att döma icke varit särskilt stora. Vad toppstycket angår, har det utom namnet på den döde säkerligen haft ett uttryck, som angivit släktskapen mellan honom och den som har låtit göra minnesmärket (**sun sin** l. dyl.). Det skadade namnet i inskriftens början är sannolikt ett kvinnonamn på *-vi*. Stenen är sålunda rest av en moder över hennes son, »Ulvs broder».

Efter minnesformeln följer en ny sats, inledd med **þiR**. Detta **þiR** måste avse den man, åt vilken inskriften är ägnad, och hans broder Ulv. Det därpå följande ordet har sannolikt varit *austr* (eller *austarla*). Om detta antagande är riktigt, visar ordföljden på metrisk form. *Austr* torde ha allitererat med *Ingvar*. Sålunda

þæiR au[stR foro] með Ingvari.

Möjligen har, liksom på Lundby-stenen (Sö 131), därefter följt ännu ett verspar:

a Særkland[i liggia syniR . . .].

Minst tre ord skulle i så fall ha haft plats i den inre slingan på toppstycket. Häremot talar emellertid i någon mån den bredd, varmed inskriftens sista runor äro anbragta. Den tycks snarast antyda, att den inre slingan avslutats med ordet **sirk·lat[i]**. Skulle detta ha varit fallet, har *a Særklandi* hört till det föregående predikats verbet, vilket då ej kan ha varit »foro», utan »dogo», »fölla», »ändades» l. dyl.

Man kan följaktligen förmoda, att det förlorade fotstycket i den högra slingan har haft 6—10 runor. På vänstra sidan har rundjurets hals gått i en båge mot stenens ytterkant. Endast några få runor ha här haft plats, bildande förled i ett kvinnonamn på *-vi*. Intet förut känt sådant stämmer med det bevarade slutet **-alui** (se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, 1927, s. 109). Dybeck, Brate, E. Olson föreslå ett *Hallvi*. Men den förstnämnde anmärker, att detta namn »är i förhållande till runslingans beskaffenhet nog kort och tör kunna utbytas mot ett längre».

Att den döde, över vilken stenen är rest, kallas »Ulvs broder», torde förutsätta, att Ulv varit en framstående, allmänt känd man. Jfr att Harald på Sö 179 betecknas som »Ingvars broder». Ulv är visserligen ett rätt vanligt namn, men det kan förtjäna påpekas, att en av de sörmländska Ingvarstenarna, Sö 108 Gredby (vid Eskilstuna), är rest över en Ulv, »som var på färd med Ingvar».

Om *kumbl* se nedan Sö 296.

282. Botkyrka kyrka, Svartlösa hd.

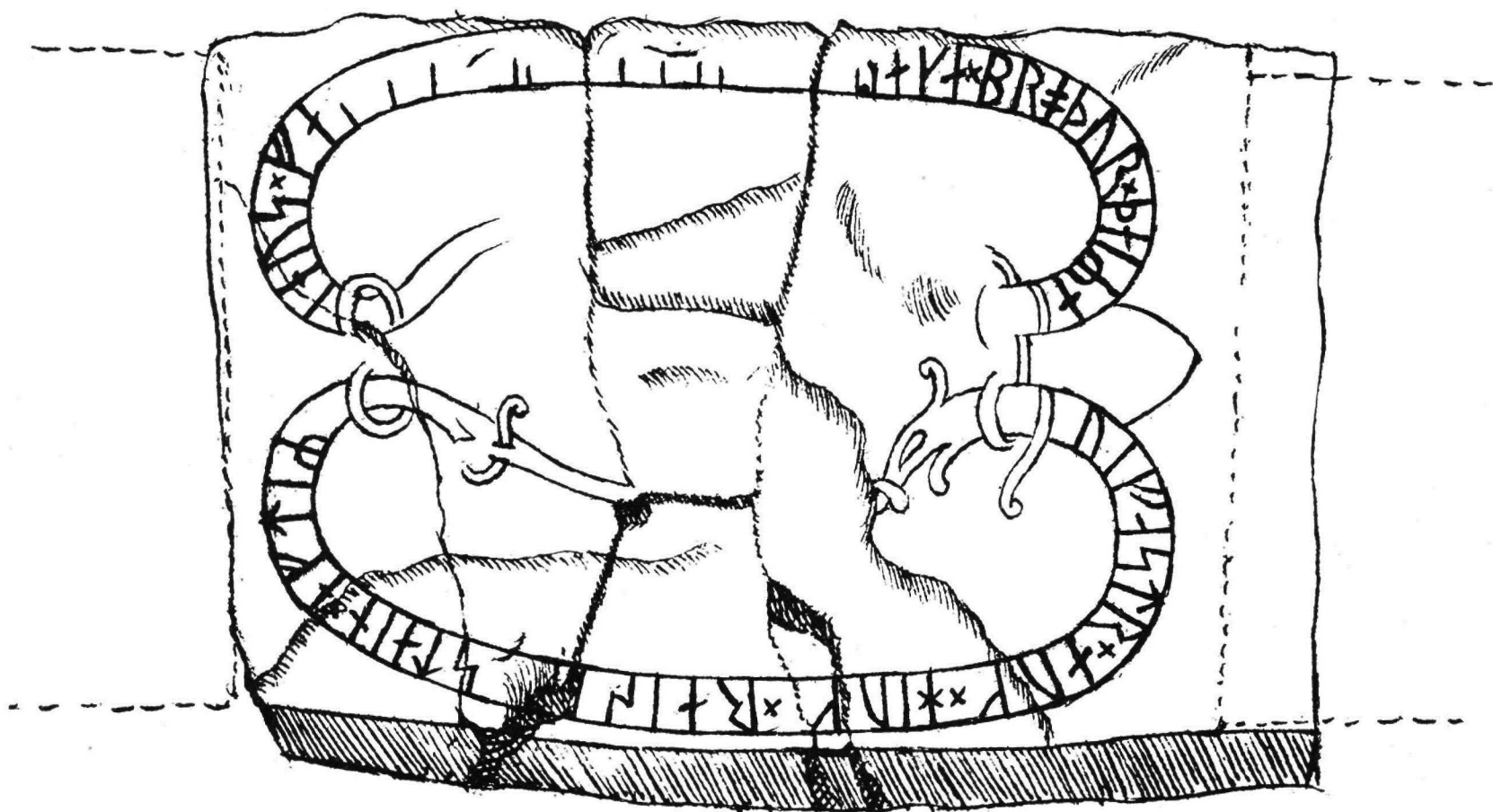
Pl. 198.

Litteratur: L 815. — Joh. Bureus, Fa 5, s. 14, Fa 6:1 n:r 226; F. Burman i *Nova Acta R. Soc. Scient. Ups.* 5 (1792), s. 312; Joh. Peringskiöld, Fl 5:3, s. 11; R. Dybeck, *Svenska runurkunder* 1 (1855), s. 35, *Reseberättelse* 1864, 1866 (ATA); O. Hermelin, *Svartlösa härad*, s. 1, 69; S. Boije, *Anteckningar* (ATA).

Avbildningar: Peringskiöld a. a.; Hermelin a. a.; R. Haglund etsning, efter avtryck av S. Boije. — Enligt Liljegren (L 815) skall stenen ha funnits bland Burei »i koppar stuckne Runstenar» (och denna uppgift upprepas i Boijes och Brates anteckningar), men den har av mig ej kunnat återfinnas bland dessa. (Tryckfel hos Liljegren A* i st. f. A?.)

Runstenen var känd redan av Joh. Bureus. Den låg »i Botekyrkia kyrkedör». Bureus uppger vidare, att den var »söndrig»: »Han var 14 Jan. 1602 i 8 st. sunder». En »afritning» av stenen fanns »i andre boken, »men det let Joh. Henr. [Johan Henriksson Axehjelm] bortkomma 1633». Peringskiöld avtecknade samma sten »i Botkörke Wåknhus yttre dör». Här låg den ännu kvar på Dybecks och Hermelins tid. Då var den emellertid genom kyrkfolkets tramp så

sliten och nött, att Dybeck betecknar den som »nu nästan oläslig»; han anser därför t. o. m., att den »knapt förtjenar uttagas». Hermelin gjorde en teckning av den ristning, som ännu var synlig, och både Boije och Brate ha noggrant nedskrivit sina iakttagelser. Peringskiölds teckning visar i huvudsak samma skador i stenen som Hermelins (och Haglunds) men själva ristningen är på den senare vida mera utnött. Vid Brates besök år 1900 var ett stort stycke av stenens kant på vänstra sidan, med runslinga, borta. — År 1926, då vapenhuset ombyggdes till gravkapell, var stenen så skadad, att man helt enkelt ej har sett, att den bar en inskrift. Den blev övertäckt av tjocka granithällar, som numera utgöra rummets golv.

Sö 282. Botkyrka.

Teckning av J. Peringskiöld (F1 5: 3).

Röd sandsten. Mått (enligt Boije): 1,60 × 1,10 m.

Inskrift (efter äldre källor):

uifastr × auk × hauk - × raist - stain × eftir × naus × fa ūaka × bropur × paira

Vifastr ok Haukr raistu stein eftir . . . fa[ður] . . . broður þæira.

»Vifast och Hök reste stenen efter . . . [sin] fader [och efter . . .] sin broder.»

Till läsningen: Bureus' båda anteckningsböcker avvika något från varandra i fråga om denna inskrift. Fa 6 har: **uifastr × auk × hauk × raist stain × eftir × naus f-pa aka × bropur paira**; Fa 5 **uifastr × auk × hauk + raistu aka × bropur × paira**. Burmans text överensstämmer i stort sett med Fa 5, men har följande avvikelser: 11—15 **haukh**, 38—41 **iki**, och efter sista ordet **paira** ett **sin**. — Peringskiöld: **uifastr × auk × hiuk × rais-- stain × eftir ieus × fa--- ūaka × bropur × paira**. 4 **a** har bst endast t. v. om hst; alla övriga **a**- och **n**-runor ha dubbelsidig bst. Efter 14 **k** finnes plats för ännu en runa, trol. **ṛ**; stenytan är här skadad. 19 **s** är omvänt, i olikhet mot inskriftens övriga **s**-runor. 27 och 33 **e** ha tydlig prick, vinkelrätt mot hst. Av 38 **u** synes endast nedre

delen; läsningen är oviss, men **u** synes vara sannolikt. Bst i 44 **o** gå tvärs över hst. — Hermelin; **ui--str** × **au--hau-r** × **rais--s-ain** × **iftir** × **--us** × ... **pur paira**. — Boije (Haglund): **ui--str** × **auk** × **h-uk-raist-stain** × **eftir** × **naus** × **f...ur paira**. — Brate: **ui--str** × **au....eftir** × **naus....ur paira**. 32 **n** är »ytterligt matt», men bst »synes under skynket». »Undersökningen har gifvit vid handen, att Boijes afbildning, som redan är etsad, är fullt riktig i allt, som kan kontrolleras.»

Om namnet *Vifastr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 101. Till där förtecknade belägg kan läggas ett från Västergötland, L 1392 (T 59). *Haukr* synes icke vara säkert känt från någon annan svensk runinskrift. Möjligen är det dock samma namn, som förekommer på ett par uppländska runstenar: L 262 Gillberga, Tolfta sn (gen. **uks**), L 269 Hanunda, Hökhuvuds sn (ack. **uk**), D I 181 Gränby, Vaxala sn (dat. **huki**, se E. Brate, *Svenska runristare*, s. 105). Jfr fsv. *Hök*, fno. isl. *Haukr*. Synnerligen svårtolkat är inskriftens tredje namn. Bureus läsning **naus** har fått stöd av Boije och Brate. Men något verkligt mansnamn, som skulle kunna dölja sig under denna skrivform, är knappast känt. Om första runan har varit **h** — vilket lätt kunde läsas som ett **n** — skulle man kunna tänka sig ett *Hauss*, egentligen tillnamn (fsv. *høs*, isl. *hauss*, m. 'huvud, skalle'), »(han med den stora) skallen».

283. Botkyrka kyrka, Svartlösa hd.

Pl. 139, 198.

Litteratur: R. Dybeck, *Svenska runurkunder* 1 (1855), s. 35; O. Hermelin, *Svartlösa härad*, s. 1, 25; S. Boije, *Anteckningar* (ATA).

Äldre avbildningar: Hermelin a. a.; R. Haglund etsning (i ATA) efter, numera förlorat, foto av S. Boije.

Runstenen ligger under sydvästra hörnet av kyrktornet, endast till en del synlig. Den omtalas första gången av Dybeck, som säger sig ha upptäckt densamma. Då var ännu slingan på vänstra sidan synlig utmed västra tornmuren. Men vid en senare reparation har detta parti blivit övertäckt. Tyvärr är sålunda denna inskrift till större delen tills vidare otillgänglig för forskningen. Längst t. v. har ett hörn av stenen i senare tid blivit avslaget, varvid även några runor blivit skadade.

Gnejs. Längd 1,54 m., bredd 0,89 m. Runorna äro tydliga.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Boije och Brate):

k tufi : pair lit : u rais[a : stain : pinsa : ftir : ka -]

... [ok] *Tofi pæir letu ræisa stein þensa æftir* ...

»... och Tove, de läto resa denna sten efter ...»

Till läsningen: 1 **k** är säkert. 6 **p** är skadat. — Dybeck har sk : efter 1 **k**, och efter 13 **u**, däremot icke efter 12 **t**. — På Hermelins teckning är sista runan 33 **k**.

Tofi är ett i svenska runinskrifter sällsynt personnamn. Det förekommer i Sö 27 och 356, Öl 6(?), Ög 103, 177 och L 1246 Värnamo (Smål.). Men i hela Mälardalsområdet torde de båda sörmländska inskrifterna vara de första och hittills enda beläggen. Jfr det motsvarande kvinnonamnet *Tofa* Sö 76. *Tofi* och *Tofa* är kortnamn till namn sådana som *Þorfastr*, *Þorfinnr* och *Þorfridr*, *Þorfinna*, *Þorvi*. Om ljudsubstitutionen *t* för *þ* i kortnamn se Sö 179 *Tola*.